

ХАРКІВСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ №78
ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мої прадіди - герої.

(До 75-ої річниці Великої Перемоги)

Стаханова Євгенія,
учениця 10-Б класу
ХЗОШ №78

Немає в Україні жодної родини, котрої не торкнулися жахіття Другої світової війни.

У моїй сім'ї від покоління до покоління передається розповіді про ті страшні роки. Нажаль, моїх прадідусів, які пройшли фронтовими шляхами, відчувши всю біль війни, сьогодні вже з нами немає, але в нашій родині пам'ятають про їх відвагу .

Моя матуся часто розмовляла зі своїм дідусем Плющевським Миколаєм Миколайовичем та записувала його спогади та враження для подальшим поколінь. Спираючись на ці записи та спогади моєї прабабусі, якій зараз 95 років та живе у нашій великій родині, я можу теж розповісти про ті жахливі часи війни.

Прадід Микола народився 2 лютого 1925 року у місті Дніпропетровськ (нині м. Дніпро) , до початку війни встиг закінчити тільки 9 класів. Одразу на війну не забрали, бо Миколаю йшов тільки п'ятнадцятий. На війну був призван у 1943 році у складі 297-ої стрілецької частини Слов'янсько-Кіровоградської дивізії 1056 полку. Одним із найзапекліших боїв дивізії – бій за звільнення Кіровограду. Дідусь розповідав, що дивізія у складі 2-го Українського фронту, прорвавши сильну оборону німців в результаті вмілого обхідного маневру оволоділи обласним і великим промисловим центром України - містом Кіровоград – найважливішим опорним пунктом оборони противника. За чотири дні запеклих боїв дівізія просунулася вперед від 30 до 50 кілометрів, розширивши прорив до 120 кілометрів по фронту. У ході наступальних боїв війська фронту розбили три танкові, одну моторизовану і чотири піхотні дивізії німців.

За тривалі місяці війни дідусь приймав участь у бойових діях на Українському та Білоруських фронтах, дійшов до Німеччини, двічі був серйозно поранений. Під час першої евакуації до шпиталю познайомився зі своєю майбутньою дружиною, моєю прабабусею Наталією Петрівною. Саме їй дідусь прислав з фронту маленькі фотокартки та листи ,які збереглися до нашого часу.

Це стерті маленькі листочки, написані дрібним почерком, часто – обсипається олівцем, і далеко не все можна сьогодні прочитати. У них, за зрозумілих причин, немає ні слова про бойові дії, так і подвигами своїми прадід особливо не хвалиться. Дідусь повторював час від часу: «Борг перед Батьківщиною сумлінно виконую, тобі за мене червоніти не доведеться».

З одного листа:

«Дорогая Талонька! Все эти мои товарищи в первые минуты 1946 года шлют тебе чистосердечный привет и массу лучших пожеланий, а ровно в 12 часов подняли тост с моим желанием за твое здоровье, счастливое будущее в новом году!!! Николай.»

За словами бабусі, прадідусь часто розповідав про труднощі, з якими стикалися солдати на війні. Ось дещо з його спогадів.

«Артилерійські розрахунки знаходилися в лісі. Солдати копали окопи, які від дощів заповнювалися водою. Доводилося годинами перебувати в крижаній воді. Гарячої їжі іноді не було по декілька днів, німецька артилерія і авіація знищували всі польові кухні. Харчувалися сухарями і замерзлим хлібом.»

Микола Миколайович учасник багатьох бойових операцій: звільнення міст та селищ України, форсування річки Одер, звільнення Білорусі та Польщі. Друге дуже важке поранення він отримав у Німеччині під час звільнення міста Кеннісберг.

З наказу про нагородження медаллю «За відвагу»:

«... старшого сержанта Плющевского Николая Николаевича за то, что он при форсировании реки Одер и при последующих боях проявил отвагу и мужество 23.04.1945 года, он безперебойно обеспечивал поднос боеприпасов из укрытия к минометам, чем обеспечил бесперебойное ведение огня и способствовал отражению контр-атак противника. Во время подноса боеприпасов сержант Плющевский был ранен, но не оставил поле боя до отражения атаки противника и когда последняя была отражена он был эвакуирован в госпиталь »

У мого прадіда Миколая багато медалей: «За відвагу», «За участь у героїчному штурмі і взятті Кенігсберна», «За перемогу над Німеччиною». Також нагороджений Орденом Вітчизняної війни I ступеня. Багато є і ювілейних медалей.

Після закінчення війни мій прадід працював диспетчером таксомоторного парку № 1 м.Харків.

Своїми спогадами про ще одного мого відважного прадіда Стаханова Євгенія Михайловича ділиться і мій татусь.

Прадід Євгеній народився 24 лютого 1918 року. Після закінчення школи, вступив до Харківського артилерійського училища.

Після його закінчення одразу офіцером і пішов на фронт. На Курській дузі воював на Воронежському фронті, був командиром батареї 276-го Червоно-гвардійського артилеристичного полку. Прадід згадував часто, що бої на Курській дузі були страшні та великі. Ні вдень, ні вночі не змовкала артилерійська канонада. Доходило й до рукопашного бою. Декілька разів був контужений, одного разу після близького розриву ворожого снаряду, прадіда засипало навіть землею. Його товариши відкопали через пару годин. Євгеній Михайлович не здавався. В боях за висоту 257,3 метрів своєю батареєю знищив чотири ворожих танки типу «тигр». В подальших боях, керуючи батареєю артилеристичного полку, знищив декілька кулеметних вогневих точок та мінометних батарей ворога.

Саме у боях під Курськом Євгеній Михайлович був нагороджений «Орденом Красной Звезды».

Зі спогадів прадіда:

«У липні 1943 року-Брянський фронт разом з Центральним і Західним фронтами успішно провели Орловську операцію під кодовою назвою «Кутузов», яка була завершальною частиною Курської битви.»

Саме в липні місяці Євгеній Михайлович отримав дуже важке поранення у спину. Осколок снаряду зайшов глибоко в спину, бійця

відправили до шпиталю. Лікарі не змогли дістати осколок, тому до кінця своїх днів прадід жив зі страшною ношею.

Після лікування у шпиталі дідусь не зміг за станом здоров'я повернутися на передову. Враховуючи бойові заслуги, прадід водив військовий ешалон, який перевозив на фронт боєприпаси, а з фронту поранених. Бо як казав мій прадід : «Нечесно ховатися за спинами тих, хто захищає Батьківщину».

Прадід був нагороджений також Орденом Вітчизняної війни I ступеня та багатьма ювілейними медалями. Після війни працював на Харківському енерго-ремонтному підприємстві токарем.

І нехай мої прадідусі не здійснили великих подвигів, але для мене вони – герої.

Тримаючи в руках медалі моїх воїнів-героїв, тремтять руки. На очі навертаються сльози, подумки складаються рядки...

Лежать переді мною ордени , медалі,

Діди - ветерани війни та праці.

Напевно, у дідусів серця зі стали –

Бо не чули скарг від них ми ніколи.

Для мене вони - справжні герої,

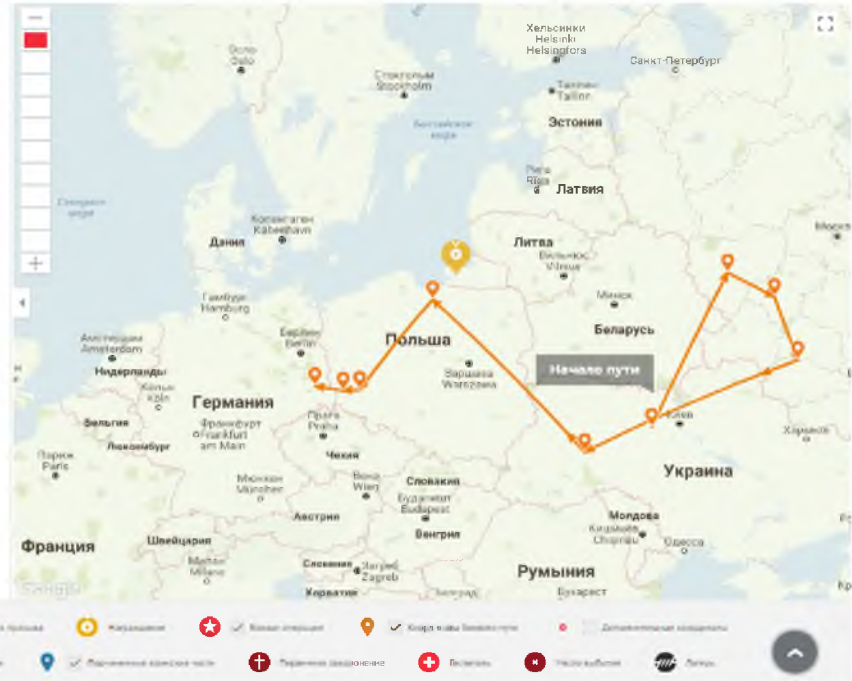
Життя своє заради миру віддали.

Тепер вічний вони знайшли спокій,

Хай сяє орденів метали.

Боевой путь в составе: 1 ад

- Медаль «За взятие Кенигсберга»
- Боевые действия в составе: 1 ад 17.07.1941 - 18.07.1941
- Боевые действия в составе: 1 ад 05.10.1941 - 05.10.1941
- Боевые действия в составе: 1 ад 01.01.1945 - 01.01.1945
- Боевые действия в составе: 1 ад 29.05.1945 - 29.05.1945
- Боевые действия в составе: 1 ад 01.03.1944 - 31.05.1944
- Боевые действия в составе: 1 ад 09.02.1945 - 09.02.1945
- Боевые действия в составе: 1 ад 01.04.1945 - 04.04.1945
- Боевые действия в составе: 1 ад 05.04.1945 - 08.04.1945
- Боевые действия в составе: 1 ад 01.05.1945 - 31.05.1945

Бойовий шлях Плющевського М.М.

А К Т

Постанова нагородження медаллю «За взяття Кенігсберга»

18 жовтня 1945 р.

Секретаря групи: Волон.

Нагороджені: 41 Нагороджений брестами, 1 Дружина: 1-го П

Командиром роти в складі РТК вояків і військ ЗАРІКАМ (Іван Семіонович, на околицях міста Дрезден) в складі 1-го Ротного Сполучення СРСР от 5 жовтня 1945 р.

Висновок: медаллю «ЗА ВЗЯТТЯ КЕНІГСБЕРГА» - роти, в складі в об'єднанні Кривої Дроби.

№	Пілотаж, дата і місце бою	В/С	Положення в складі: Служба в РТК	Служба в РТК
1.	Андрійко В. Зосим Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314001
2.	Арсенів В. Миколайович	Кривоширник	Політрук	* 314002
3.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314003
4.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314004
5.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314005
6.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314006
7.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314007
8.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314008
9.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314009
10.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314010
11.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314011
12.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314012
13.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314013
14.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314014
15.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314015
16.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314016
17.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314017
18.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314018
19.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314019
20.	Александрович П. Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314020

- 3 -

136. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314136
137. Работник (в складі) Сергій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314137
138. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314138
139. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314139
140. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314140
141. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314141
142. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314142
143. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314143
144. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314144
145. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314145
146. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314146
147. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314147
148. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314148
149. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314149
150. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314150
151. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314151
152. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314152
153. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314153
154. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314154
155. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314155
156. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314156
157. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314157
158. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314158
159. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314159
160. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314160
161. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314161
162. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314162
163. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314163
164. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314164
165. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314165
166. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314166
167. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314167
168. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314168
169. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314169
170. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314170
171. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314171
172. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314172
173. Работник (в складі) Іван Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314173
174. Работник (в складі) Петро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314174
175. Работник (в складі) Микола Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314175
176. Работник (в складі) Андрій Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314176
177. Работник (в складі) Дмитро Іванович	Кривоширник	Політрук	* 314177

Аркуши з наказу про нагородження медаллю «За взяття Кенігсберга»

Плющевський М.М., 1985р.

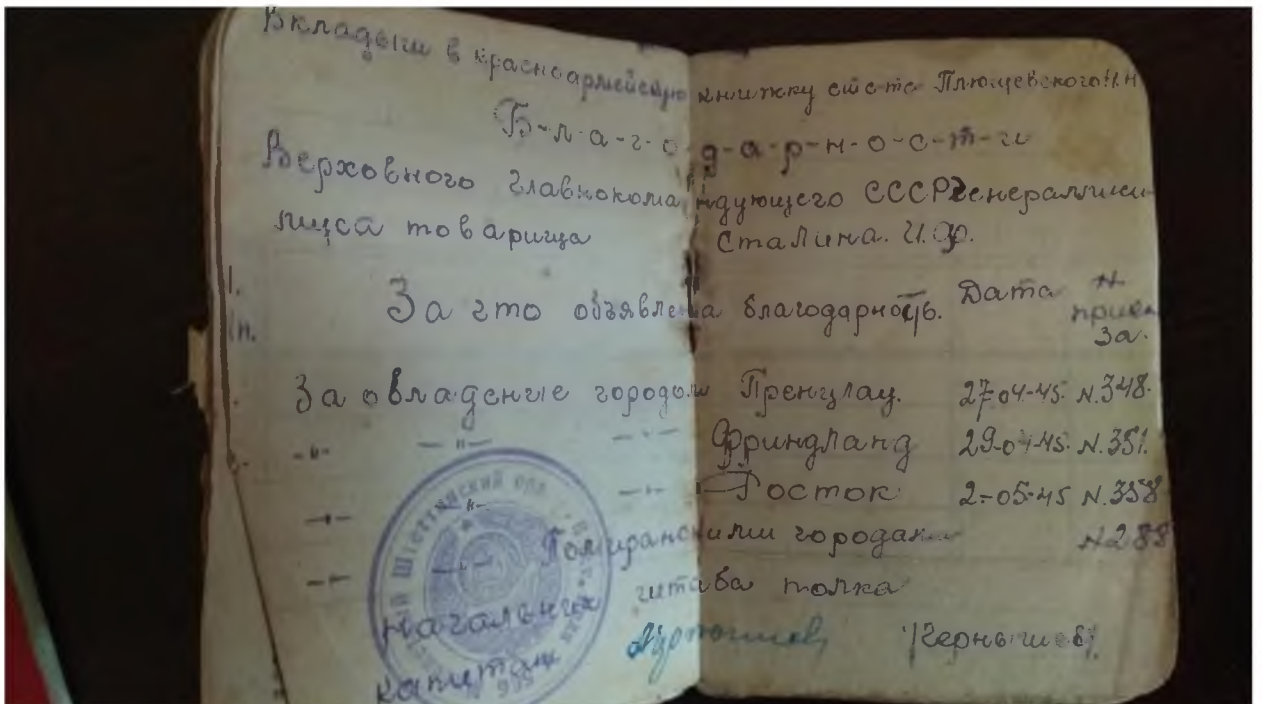
Медалі Плющевського М.М.

Дорогому
Другу
Маленьке ф.
от Николая Плющевского
В дни когда я нахожусь
далеко, далеко от
то x 1945 г. тебя
Польша.

Листівки Плющевського М.М. до рідних

Дорогая
Танюшка
Все эти мои
минуты в первую
июль тебе пишу когда
лучше привет и массе
а роблю поплакивай,
ли твоя, славя подки-
нись, да твое здоровье
счастливее в новень
8 июля 1946 года
Николай
17-1946 года
Польша!!!

Стаханов С.М., 1943р.

Стаханов С.М., 1973р.

Ордени та орденська книжка Стаханова Є.М.

5-го июля 1943 года в бою за высоту 257,3 тов. Стаханов своей затарасой уничтожил 4 вражеских танка типа «тигр» и до двух рот вражеской пехоты. По приказу командования полка тов. Стаханов своим личным действиями уничтожил вражескую затарасу на открытой огневой позиции и открывая непрерывный огонь по вражеской пехоте тем самым обеспечивал продвижение наших войск. 24 августа 1943 года в бою за затарасу во время наступления на город Севск земля выдвинута на открытую позицию, при помощи наводки затарасой уничтожены 2 командирские пункта, 6 взводов, 4 пулеметных огневых точки, два танка и до трех взводов вражеской пехоты. 3-го сентября 1943 года во время наступления на районный центр Сторожки Буца своей затарасой уничтожил 2 командирских пункта, 4 огневых точки и до двух взводов вражеской пехоты.

Запис бойового подвигу Стаханова Є.М.

7. У старшого сержанта	Моловнича Анатолій Євгенович	Командир взводу №14 Краснознаменного Восточного артиллерийского полка, 23 Народно-освободительской армии.
8. У сержанта	Мельник Алексей Николаевич	Защитник №16 Краснознаменного Восточного артиллерийского полка, 23 Народно-освободительской армии.
9. У старшего капитана	Смаганко Евгений Антонович	Командир взвода №16 Краснознаменного Восточного артиллерийского полка, 23 Народно-освободительской армии.

II. Подполковник За отбою

1. У старшего лейтенанта	Зурабова Яков Иванович	Командир взвода №16 Краснознаменного Восточного артиллерийского полка, 23 Народно-освободительской армии.
2. У старшего лейтенанта	Шершак Алексей Николаевич	Командир взвода №14 Краснознаменного Восточного артиллерийского полка, 23 Народно-освободительской армии.

Командир артиллерии
Карлос Моксин

М.С.Соборный

Коп. в 5 экз.
Лк. №4 Уполном.
Лк. №5 - в архив

Аркуш з наказу про нагородження орденом «Красная звезда»

ХАРКІВСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА І-ІІІ СТУПЕНІВ №78
ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Пам'яті жити у віках .

(До 75-ої річниці Великої Перемоги)

Нетецький Володимир,
учень 7-В класу
ХЗОШ №78

Каретник

Ганна Антонівна

народилась 8 березня 1925 року в селі Глибочок.

Після закінчення Глибочанської школи, як і всі інші випускники 1941 року, кружляла у випускному вальсі. Та не знала, яку круговерть готує для неї серпень 1943 року.

Як чорна хмара, прийшла звістка у сім'ю про мобілізацію. Родина довгий час перехувала дівчинку на горищах і ямах. Аж поки не пригрозили знищити всю сім'ю.

Їх вишикували в колони і повели на залізничну станцію. За ними голосінням йшли рідні. Всіх загнали в товарні вагони і вони востаннє глянули на своїх згорьованих батьків та рідні простори. Дівчат забрали на завод. На одяг їм нашили знак "OST". Важкі дерев'яні черевики, але це хоч яке-не-яке, а взуття. Жили в смердючих бараках, спали на трьохповерхових нарах. Дуже хотіли їсти, пайка хліба, яку видавали фашисти, цінувалась понад усе. Але вона така маленька. Хоч з'їж її всю одразу, хоч діли на 3 рази.

Рабська праця, знущання, смерть і голод, і мрії про рідну домівку, лише так можуть згадувати свою молодість ті, хто в роки окупації був вивезений на примусові роботи до Німеччини, хто 3-4 роки носив на своєму одязі огидну нашивку "OST". Визволили їх війська союзники – американці.

В нашій родині збереглися бабусині оригінали документів з Німеччини.

Каретник

Василь Антонович

народився 1922 року. (на фото він знаходиться ліворуч)

Учасник Другої Світової війни. На честь 30-річчя Великої Перемоги, групу учасників Другої Світової війни нагороджували ювілейними медалями. Коли назвали ім'я Василя Антоновича, на сцену, кульгаючи піднявся високий, смуглий чоловік. В ту хвилину усі

стали свідками радісної та хвилюючої події. Разом з медаллю, на груди Василя Антоновича, прикріпили Орден Вітчизняної війни II ступені. Цієї нагороди Каретник В. А. удостоївся в 1942 році за героїзм, проявлений в боях з німецько-фашистськими загарбниками.

Через 30 років нагорода знайшла Героя.

Вечір продовжувався. Але Василь Антонович вже нічого не чув. В думках він був далеко звідси. Пам'ять вихоплювала то один, то другий військовий епізод тих незабутніх днів.

... Квітень 1942 року. Північно-західний фронт. Під старою Русою Новгородської області, затиснута в напівкільце нашими військами, на вигідних позиціях укріпилась 16-а німецька армія. День і ніч гуркотіла канонада бою. Для підкріплення був підтягнутий 713-й стрілецький полк, в якому знаходився молодший сержант, командир стрілецького відділення Каретник В. А.

Відділення молодшого сержанта пішим порядком безшумно пішли ланцюгом в атаку. Фашистів зненацька застати не вдалось. Заговорили міномети, довгими чергами запрацювали кулемети. На цій ділянці наступу вогонь вогонь противника був особливо сильним. По-переду біг Каретник, та бачив, як кулі, міни виривали з ланцюга то одного, то другого солдата. Розрива під собою він не чув: невідома сила підкинула його вгору, немов пушинку, хитнувши вбік вдарили о землю гаряче, раптом обм'якле тіло

Отямився через три доби. У госпіталі провів близько 9-ти місяців. Тут він зустрічав своїх однополчан завдяки розповідям, яких дізнався, що в той день противника було вибито з закріплених позицій. Повернувся з госпіталю інвалідом 2-ї групи.

Personal-Ausweis

Name: *Karalnik 191*
 Vorname: *Anna*
 Geburtsdatum bzw. wie alt: *1926*
 Staatsangehörigkeit bzw. Volkszugehörigkeit: *Ukraine*

Betrieb oder Schanzstelle: *Waltwiler
 Fa. Sesterhann*

Platz oder Lagerort: *Lager, Krauzberg*

Beruf oder Beschäftigungsart:
*Hilfsarbeiterin
 Kreibitzchen, den 1. Febr. 1945.*

 Magnusmüller

Post 22 1 45 1000

6549

Arbeitskarte 4728

Arbeitskarte
 für wirtschaftliche Arbeitskräfte
 aus nichtdeutschen Ländern,
 und

Bescheinigung
 über eingesehene Lehnersperrnisse

Karalnik Anna

Str. 2

Beschäftigter: *Winnitzer Gebiet*

Arbeitskarte
 gültig nur für die wirtschaftliche Arbeitstätigkeit

Geburtsort: *Winnitzer Gebiet* 423

Vorname: *KARALNIK* Nachname: *HOLM*

Beruf: *8-111* *Glubotschok* *Winnitzer*

Arbeitsort: *Hüttenhilfsarb. 23 a 5*

Betriebsname (Arbeitgeber): *Rombacher Hütte*

Arbeitsstätte Ort: *Rombach* *Wetz*

17.6.43 *31.5.45*

**ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

Міський конкурс учнівських творчо-пошукових робіт

«Мій родовід»

Ми перемагали – переможемо і сьогодні!

Робота учасника
міського етапу
конкурсу учнівських
творчо-пошукових робіт
«Мій родовід»
Ігнатової Дар'ї Олегівни,
учениці 9 класу
Харківської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №78
Харківської міської ради
Харківської області

Ми перемагали – переможемо і сьогодні!

Війна... Який кривавий слід вона залишає? Щоб відповісти на це запитання, я не можу не згадати спогади своєї прабабусі - Батуліної Лідії Іванівни (1934 р.н.). Вона – дитина війни, яка завжди зі сльозами розповідає про своє важке дитинство. Прабабуся у той страшний час вижила, зараз їй 83 роки.

Неодноразово зустрічаючись із нею, я боялася розпочати розмову про дитинство, адже її спогади болючі. Можливо, мене хтось не зрозуміє, але я хочу написати, через що прабабусі довелося пройти, що вона бачила, чого ще не усвідомлювала. Отже, спогади:

Фото 1. Кондакова Лідія Іванівна, 1939 р

«Червень 1941. Мені було 7 років. Чудова погода, літо у розпалі, ніщо не віщує біди. Діти юрбою повибігали на вулицю. Темніло. Несподівано небо осяяли вогні. З'явилися чорні цятки, що ловилися прожекторами. Це були німецькі літаки. Раптово від них почали відділятися маленькі кружальця, які летіли на землю. З неба падали бомби. Війна! - зрозуміли ми. Крики, стогін, поранені. Наступного дня були вивішені плакати «Іди. Захищай фронт!». Усі дорослі пішли боронити рідну землю без вагань. Війна болючим рубцем лягла на моє серце, адже вона почалася раптово, і ніхто не міг уявити, що буде тривати чотири роки. Залишатися в місті було неможливо, на нашу землю прийшли окупанти (німці), які все руйнували, нищили, убивали людей. Ми з мамою вирішили поїхати до бабусі в

село Мурафу. Зібравши необхідні пожитки, рушили в далеку путь.

**Фото 2. Кондаков Іван Петрович зі своєю родиною:
дружиною Вірою Анатоліївною та дочкою Лідочкою**

Осінь, дощило. Німці наступали на танках, а я з мамою і ще багато людей з дітьми йшли їм назустріч. Окупанти сміялися, у нас кидали бляшанки і плювали, а ще лякали автоматами. Мати везла санчата, я їй допомагала ззаду і загубила калошу, тому довелося йти

в одній по мокрій брудній землі. На полях ми бачили неприбрані ділянки пшениці, овочів. Ми рили примерзлий буряк і нам здавалося, що він найсолодший, найсмачніший у цілому світі.

Фото 3. Ліда в санаторії Шарівка 1946 рік

Я була наймолодшою серед дітей, мене жаліли і давали шматочки побільше.

Важка дорога до села тривала п'ять днів. Зупинялися у людей на ніч, просили їсти. Хто впускав, хто - ні. Іноді доводилося спати

Фото 4. Лідія Іванівна у школі в 1942/1943 рр. (3 клас)

просто неба. Навколо трупи, вбиті коні, а ми продовжували йти.

На наших очах убили двох молоденьких солдат 18-ти років. Мені до сих пір згадується ця дорога війни, дорога смерті...

Фото 5. Кондакова Лідія Іванівна у школі в 1943 р. у 4 класі в Харкові на вул.Плеханівській

Німці окупували Харків двічі. Мій тато, Кондаков Іван Петрович (1908-1949), захищав нашу країну, брав участь у Корсунь-Шевченківській операції, Умансько-Христиновському розгромі німецького угруповання, у звільненні міста Могилів-Подільський; у складі батальйону форсував річку Дністер і вийшов на державний кордон у районі річки Прут; взяв участь у звільненні міст Ясси, Васлуй, Роман, Бакеу, Бирлад, Хуши, Фокшани, Римнікул-Серат, Плоєшті, Клуж, Сегед, у розгромі німецьких танкових угруповань під містами Секешфехервар, Мор, Зирезт,

Веспрем, Еньінг, Залаегерсег, Кестель, Вашвар, Керменд, Сентготтард; звільняв Трансильванію, міста Мишколц, Рожнява, Йєлшава. Був поранений, неодноразово перебував у госпіталях. Він помер у 1949 р. у віці 45-ти років.

Німці забирали до Німеччини, до концтаборів дітей, молодих матусь. Ми потрапляли під облоги, переховувалися, щоб цього уникнути. Дякуючи Богові, урятувалися й запобігли цієї долі.

Наша сім'я прожила в селі 2 роки. Повернувшись до Харкова, почали відбудовувати свою кімнату. Було холодно, бо нічим було дров розтопити.

Фото 6. Лідія Іванівна в Шарівці у 1947 р. тимчасово навчалася в сільській школі Шарівки у 5 класі

Так, я зараз герой війни, але скільки пройдено і пережито. Навіть під час борні, у зруйнованому, розбитому місті, ми – діти- навчались, писали на шматочках газет, сиділи в класах у рукавицях і пальто. Незважаючи на труднощі, серед нас виросло багато академіків, професорів, лікарів, учителів.

Вірте в себе, будьте непохитними духом, адже тільки разом ми сильні! Бережіть Україну, бережіть те, що у нас є. Від сьогоднішня залежить майбутнє!» Із вірою в перемогу бабуся закінчила свою розповідь...

От де, люди, наша слава!..

Життєвий шлях мого прадіда Піцакова Федора Прокоповича

Мій прадід Піцаков Федір Прокопович народився 23 лютого 1918 року в селі Путімень Могильовської області в багатодітній сім'ї, його матір звали Агафія Матвіївна, вона працювала в колгоспі. На той час у сім'ї не вистачало коштів, жили бідно. Про батька Федора Прокоповича відомо дуже мало, але я знаю, що його звали Прокіп Іларіонович, він теж працював разом із матір'ю. У 1926 році мій прадід пішов до школи, де закінчив 4 класи. Після школи допомагав батькам, працюючи у колгоспі. У віці 18 років вступив до лав Радянської Армії, мав звання молодшого сержанта. Прийшовши з армії, працював у селі трактористом.

У 1938 році одружився з Ковальновою Ганною Григорівною. Через рік народився син – Віктор Федорович. Жили дуже бідно.

Здавалося, життя стало кращим, але це була тільки уява. У 1941 році людей сколихнула страшна подія – визвольна війна радянського народу з фашистськими загарбниками. Ця страшна біда прийшла і в сім'ю мого прадіда. У тому ж році його призвали на війну за суцільною мобілізацією. 10 серпня 1941 року при 18-му гвардійському мінометному полку він склав присягу. Воював у 209-му окремому Гвардійському мінометному дивізіоні (23 батарея) під командуванням маршала Рокосовського.

За сумлінну службу нагороджений Листом Подяки від Сталіна та Рокосовського.

З 20 лютого 1942 року воював на Кримському фронті, 25 травня того ж року був переведений на Північно-Кавказький фронт. У тому ж році прадід був поранений під час бою. Він деякий час знаходився на лікуванні у військовому шпиталі. Після загоєння ран знову пішов захищати нашу Вітчизну.

1943 року розпочалась битва за Сталінград, і саме 15 липня Федір Прокопович брав участь у бойових діях. Під стінами Сталінграду в борні полягло дуже багато наших солдат. Крім того люди гинули від голоду та холоду просто на вулицях. Але попри всі перешкоди місто було звільнено від фашистських загарбників. За це прадіда 23 липня 1943 року було нагороджено медаллю « За оборону Сталінграду». 1 серпня 1943 року він був переведений на Волховський фронт. Нагороджений значком «Гвардія». Наприкінці війни воював на 2-му і 3-му Білоруському фронтах. Війну закінчив у місті Кенігсберзі, за що і був нагороджений медаллю «За взяття Кенігсбергу».

Мій прадід отримав такі воєнні нагороди:

- Орден «Червоної зірки».
- Медаль «За відвагу».
- 9 травня 1945 року – медаль «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.» .
- 7 травня 1965 року нагороджений медаллю «Двадцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945рр.».
- Ювілейна медаль «50 років Збройних Сил СРСР» була вручена 26 грудня 1967 року.
- Медаль «Тридцять років Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945рр.».

У моїй розповіді майже не було згадано про сім'ю. Повернемося на початок війни. Як відомо, німці спершу пішли на Білорусію та Україну. Щоб вижити, дружина Ганна Григорівна та її маленький син ховалися в землянці. Зі слів старшого сина, Віктора Федоровича, запам'яталося: «Рано-вранці я ходив на поле і збирав гнилу картоплю, колоски».

Федір Прокопович не мав постійного зв'язку з родиною через те, що листи вчасно не доходили до адресата. На жаль, листи не збереглися.

Після війни Федір Прокопович повернувся в Білорусію до рідної домівки, яку вщент спалили фашисти. У ті повоєнні роки жити було дуже

важко, бракувало їжі та найнеобхідніших речей, а у нього була дружина і троє дітей. Тоді він вирішив переїхати до України, куди його кликав старший брат.

Навесні 1953 року сім'я переїхала до України, оселившись в с.Бригадирове Ізюмського району Харківської області. Там Федір Прокопович працював у колгоспі трактористом. Разом із дружиною побудували великий затишний будинок, виховали чотирьох дітей, які вирости добрими, вихованими та ввічливими людьми. Успішно закінчили школу та вступили до вищих навчальних закладів. Діти та внуки постійно приїжджали до батьківської оселі та допомагали по господарству. За сумлінну працю Федір Прокопович неодноразово був нагороджений подяками, а також орденом «Вітчизняної війни» II ступеня 11 березня 1985 року.

В останні роки свого життя Федір Прокопович багато хворів. Він помер у віці 73 років 7 липня 1994 року...

Ні жахливі події Великої Вітчизняної війни, ні складний післявоєнний період не змусили наш народ зневіритися. В незліченному списку героїв нашої Батьківщини почесне місце відведено й імені мого прадіда Піцакова Федора Прокоповича, який достойно, не шкодуючи власного життя, здолав усі перипетії як воєнного, так і повоєнного періоду.

Наразі, тримаючи в руках здобуті в битвах за найцінніше – мирне життя – нагороди дідуся, я переповнююсь почуттям гордості і клятвено завіряю, що збережу їх, передаючи із покоління в покоління, не лише як сімейну реліквію, а й як символ пам'яті про всіх захисників нашої Вітчизни.

Піцакова Владислава

Діти-герої

У всі часи, у всіх народів війна асоціювалась з горем, слізьми, стражданнями. Друга світова війна постукала у двері майже кожного будинку, принесла горе матерям, що втратили синів, дружинам загиблих чоловіків, дітям, які залишилися сиротами. Сотні тисяч людей пройшли випробування війною, перенесли жахливі муки, але витримали і перемогли.

Друга світова війна була найжорстокішою, найстрашнішою в історії людства. У пам'яті тих, кому судилося пройти через вогняне пекло, назавжди залишаться ті жахіття. Застерігаючи наступні покоління від повторення катастрофи, свідки цих подій розповідають про війну у мемуарах, фільмах та книгах.

Як ми знаємо, у ті роки були дуже холодні зими, а їсти майже нічого не було. У таких умовах людині жити досить важко, це навіть не можна назвати життям. Кожного дня ти просинаєшся і починаєш думати, де взяти їжу, як прогодувати дітей. Бували такі жахливі випадки, коли маленьких діточок залишали без нагляду, мотивуючи це тим, що їсти щось треба, а дитина мала і нічого не розуміє.

Коли війна постукала у двері нашої родини, мої прадід та прабабуся були дітьми шкільного віку. Буває таке, що вони розповідають про ті жахливі часи, і кожного разу, коли ми чуємо їх розповіді, ніхто не залишається байдужим, у кожного на очах сльози.

Зараз щороку ми згадуємо наших солдатів, тим самим дякуючи їм за наше мирне життя. Але крім солдатів ми повинні згадувати ще й про дітей, бо у страшні роки війни разом з дорослими взялися за зброю й підлітки.

Під час Другої світової війни часто бували випадки, коли діти вели бойові дії в регулярній армії проти нацистів. Багато хто з

них намагався тікати зі своїх родин на війну, але більшість із них були виявлені й повернуті військовою поліцією в свої домівки. Часто солдати знаходили дітей в розорених і спалених селах. Осиротілих дітей поміщали в спеціально створені під час війни дитячі будинки, але інколи хлопчаків включали в активні бойові підрозділи, де вони отримували зброю і спеціальну форму. Дехто з хлопців потрапляв в армію у віці 9-10 років і бився зі своїм полком на всіх фронтах до кінця війни. До свого 14 або 16-річчя більшість із них поверталася додому з військовими нагородами.

Хлопчики та дівчата йшли на фронт у військові частини, ставали синами та донями полків. Вони були розвідниками, сестрами милосердя і підриивниками.

Діти йшли на фронт, щоб помститися за своїх батьків, сестер та братів, за спалені міста й села. Вони ставали партизанами, підпільниками, діти гинули в боях, їх катували, але юні герої не здавалися.

Багато дітей удостоєні високих урядових нагород. Пам'ятники юним героям зведено в Шепетівці на Хмельниччині, в Новгороді та в Мінську.

Діти різного віку виконували зовсім різну роботу: хлопці частіше брали до рук автомати, ставали підпільниками, розвідниками та партизанами, а дівчата намагалися вилікувати поранених або доглядали за малими братами й сестрами, годували їх, якщо не було матері, але самі у той час залишалися голодними.

У той страшний час діти вмiли багато чого робити, і все те заради того, щоб вижити самому та допомогти іншому. Дівчата легко могли упоратися з конем, бо деякі з юних лікарів-дівчат возили на возі поранених або навіть загиблих. Хлопці у той час навчилися терпіти знущання і неймовірний біль. Біль був як і фізичний, бо над ними знущалися, щоб дізнатися правду, так і душевний, бо вони бачили, як гинуть їх товариші у нерівнім бою.

Були й такі хлопці, яких відправляли дізнаватися важливу інформацію про місце розташування ворожих військ по лінії фронту. Одним із таких був Борис Дмитрієв, якому у 1945 році виповнилося 15 років. Зібрані ним данні були досить цінними.

У боях на Курській дузі хлопець проявив героїзм, мужність і був представлений до нагороди. Медаль «За відвагу» йому вручав командуючий армією П.І.Батов.

Пізніше бойову доблесть вихованця роти відзначено орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни 2-ого ступеня, двома медалями «За бойові заслуги».

З матеріалів Донецького обласного архіву можна дізнатися деякі факти про одну дівчинку: «У період фашистської окупації на території міста Краматорська діяла патріотична група медичних працівників. Велику допомогу у врятуванні чотирьох командирів Червоної Армії надала 15-річна Люба Федченко».

Люба Федченко привозила в госпіталь Краматорська продовольство, яке діставала в навколишніх селах. Кожна поїздка була небезпечною. Поле між містом і селом фашисти прочісували щільним вогнем. Люба вміло правила кіньми, але візок був майже весь зрешечений кулями.

У лютому 1943 року дівчина вивезла на візку через територію, захоплену фашистами, поранених: майора Хайнацького, лейтенанта Зіссера та старшого сержанта Швидкого. За цей подвиг вона була нагороджена медаллю «За відвагу».

Одним із партизанів був Льоня Голіков, який ріс у селі Лукіно, на березі річки Поло. Коли його рідне село захопив ворог, хлопчик вступив у партизанський загін. Не раз він ходив у розвідку, приносив важливі відомості нашим бійцям.

Був у його житті бій, який Льоня вів один на один із фашистським генералом. Граната, кинута хлопчиком, підбила машину. З неї вибрався гітлерівець з портфелем у руках і,

відстрілюючись, кинувся тікати. Майже кілометр хлопчик переслідував ворога і, нарешті, вбив його. У портфелі виявилися дуже важливі документи. Штаб партизан негайно переправив їх літаком до Москви. Юний герой загинув під селом Гостра Лука взимку 1943 року.

2 квітня 1944 було опубліковано указ Президії Верховної Ради СРСР про присвоєння піонеру-партизану Льоні Голікову звання Героя Радянського Союзу.

Коли в Шепетівку увірвалися фашисти, на захист рідного містечка став Валя Котик разом із друзями. Хлопцю довірили бути розвідником та зв'язковим у своїй підпільній організації. Далі в місті почалися арешти, тоді Валя разом із мамою та братом Віктором пішов до партизанів. Валя Котик був нагороджений орденом Вітчизняної війни 1-ого ступеня, медаллю «Партизану Вітчизняної війни» 2-ого ступеня.

Тим часом Чернігівщину захищав Вася Коробко. Цьому хлопцеві партизани доручили серйозну справу: стати розвідником у ліві ворога. У штабі фашистів він топить піч, рубає дрова, а сам придивляється, запам'ятовує та передає відомості партизанам.

Свого маленького героя, який прожив коротке життя, Батьківщина нагородила орденами Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1-ого ступеня, медаллю «Партизану Вітчизняної війни» 1-ого ступеня.

А цю героїню двічі вважали померлою, їй навіть встановили пам'ятник. Її ім'я - Надя Богданова. Їй ще навіть не було 10 років, а вона вже стала розвідницею в партизанському загоні. Вона також знаходила і доносила найціннішу інформацію. Надя Богданова нагороджена орденами Червоного Прапора, Вітчизняної війни 1-ого ступеня.

Деякі партизани перед тим, як їх схопили або до їх страти, встигали написати батькам листа з надією на те, що його все таки

прочитають і дізнаються, як діти мужньо захищали свою Батьківщину.

Один із таких листів зберігся й до сьогодні. Його написав Яша Гордієнко, який був одеським підпільником.

Що саме пише дитина своїм батькам у таку хвилину? А написав він ось що: «Дорогі батьки! Пишу вам останню свою записку. Помилування не чекаю... На слідстві я тримався спокійно... Протягом чотирьох із половиною годин били тричі. Били гумою, грабовою палицею, залізною палицею по жилах. Після цього я погано чую. Ті, хто був у моїй групі, зараз на волі. Ніякі тортури не заставляють назвати їхні прізвища. Я не боюся смерті, помру, як належить патріоту Батьківщини. Перемога буде за нами! Яша».

У дитини немає страху перед смертю, він знає, що коли помре, від нього ніхто не дізнається правди, і це він зробить заради своєї Батьківщини, як справжній патріот.

Дітям-героям навіть присвячували вірші. Коли їх читаєш, то розумієш, наскільки все ж таки було важко пережити ті роки. Після прочитання віршів промальовується картина: голодні, обідрані діти стоять на сторожі свого міста. Хтось із них розвідник, хтось партизан або зв'язківець, але вони усі разом роблять спільну справу – захищають свою рідну землю, яка годувала і ростила їх усі ті роки до початку війни.

Хай пам'ять про ті страшні роки і трагічний досвід минулих поколінь стануть уроками добра і миролюбства, щирості, відповідальності й людяності. Щоб ніхто не зміг забути, якою ціною виборювалася наша воля і наше майбутнє, ми повинні свято шанувати солдат-героїв, як дорослих, так і дітей. Вони зберегли нам вільне життя, а ми повинні зберегти пам'ять про них!

Війна – це для кожного велике горе. Дуже хочеться, щоб такого більше не повторювалося, бо це великі і тяжкі втрати

матерям, жінкам та дітям. Війна - сльози, невинна кров, руїна. Війна – це смерть. У пеклі Другої світової загинули мільйони людей. Залишається тільки сподіватися, що людство винесло з цього добрий урок!

Кочкіна Ксенія, учениця 11-А класу

Харків в історії моєї родини

Моя сім'я, корінні харків'яни в третьому поколінні, пережила саме тут найстрашнішу трагедію ХХ століття – Другу Світову, а для нас Велику Вітчизняну війну. І мені пощастило, що у мене є можливість дізнатись про події того часу з перших уст, оскільки моя прабабуся і до цих пір пам'ятає ті жахливі воєнні роки.

Моя прабабуся, Олександра Григорівна, народилася в 1925 році в селі Дяковці, що під Курськом. Її батько, мій прапрадід, працював провідником на Курській залізниці, доки в 1930 році його не перевели на роботу до Харкова. Сім'я жила бідно, мати, моя прапрабабуся, не працювала, була домогосподаркою та виховувала чотирьох дітей – мою прабабусю, її сестру та двох братів.

У 1932 році настав Голодомор. За спогадами прабабусі, їх сім'я не голодувала. Справа в тім, що у великих промислових центрах, таких як Харків, голод не могли допустити, оскільки всі заводи зупинилися б. Тому у колгоспах забирали зерно та відвозили у міста, щоб прогодувати робітників.

Минуло ще 9 років.

22 червня 1941 року по радіо оголосили, що почалася війна.

Спогади про ті страшні роки і зараз викликають сльози на очах бабусі. На початок війни їй ще не виповнилося і шістнадцяти років.

Бабуся поділилася зі мною деякими спогадами, які на завжди залишилися у її пам'яті. Усі випадки, про які вона розповіла, відбулися в окупованому Харкові.

Трапилося так, що на вулиці, де жила сім'я, німці в усіх будинках проводили ретельний обшук. Таке собі «полювання» на партизан.

Зайшов один німець і в будинок, де жила прабабуся. Бачить – на стіні висить протигаз, який хлопці, Льонька та Володя, знайшли на вулиці та притягли. У цю хвилину до коридору вийшов батько. Німець подивився на нього і говорить по-своєму, німецькою: «Одягайся! Ти йдеш зі мною». Мати

налякана, діти від страху не виходять із кімнати. Але тут німця покликала найстарша, Марійка, – вона стояла в іншій кімнаті. Німець підійшов до неї, а вона давай його забалакувати. На щастя, дівчина була красунею. У результаті відволікла його і він вийшов із кімнати, говорячи батькові: «Залишайся!» і пішов. Якби не Марійка, то забрали б батька, як партизана, і розстріляли.

А сусідам у той день не пощастило – забрали молодого чоловіка, якого наступного дня вбили біля власного будинку. І, щонайжахливіше, декілька днів не дозволяли забрати тіло вбитого. Так і лежало воно в усіх на очах, пронизане жорстокими кулями.

Розповідає, що під час війни дуже голодували. Люди змушені були варити лушпиння картоплі та їсти. Щоб отримати зерно, вимінювали його на різні дрібниці: шпильки, голки – все, що потрапляло до рук.

Ходили і в спеку, і в морози селами, щоб знайти що-небудь їстівне. Згадує, як усю дорогу, щоб не простягти ноги, жували макуху. За добу проходили і по двадцять, і по тридцять кілометрів. Ночували, де прийдеться, у той час навіть до будинків мало хто пускав – боялися. Одного разу, довелося ночувати в бочках, які викинули посеред вулиці покинутого села, щоб тільки не замерзнути (кінець осені).

Якось батько взяв бабусю із собою до Курська, щоб на базарі обміняти різні дрібниці, хоча б на маленьку жменьку зерна. Сіли вони до вантажного потягу, але не встигли відправитись. Їх помітив черговий на станції німецький солдат. До потягу сідати було заборонено. Німець вигнав батька з вагону та став бити батою. Бабуся, злякавшись, теж вийшла, але тікати не стала – дуже боялась за батька .

На щастя, німець його не вбив, а відпустив. Але побив досить сильно: зі спини батька тривалий час не сходили рубці від батога.

Це було страшно.

А скільки смертей побачила бабуся власними очима! Найгірше їй було згадувати той день, коли вона пішла на базар і побачила як «поліцаї» ведуть

молодого хлопчину, всього у синцях. На його грудях висіла табличка: «Я крав коней». Через декілька хвилин його повісили.

Із трепетом у голосі розповіла про ще одну нещасну долю. Під час чергових облав на партизан німці, переривши вулицю, погналися за нашим молодим офіцером, бідний хлопець у відчаї стукав у будинки, але ніхто не відкрив двері, не заховав у себе – своє життя було дорожче, як би серце не розривалось від болю. Серед дороги його обступили та наказали здатись у полон.

Але офіцер, замість того, щоб покоритися, підніс до скроні пістолет і крикнув: «Ніколи!», застрелився. До цих пір у вухах бабусі, яка у той час тихо плакала, заховавшись під ганок, чути його крик, відчайдушний, але повний гордості та відданості Батьківщині.

А одного разу бабусю саму ледь не вбили. Вона йшла вулицею. Раптово із-за повороту на шаленій швидкості вилетіла есесівська машина. Із неї вибігли солдати і стали стріляти у випадкових перехожих. Бабусю врятував тільки щасливий випадок – вона непомітно прослизнула за автомобілем, і її не помітили.

Страшні болісні спогади! За словами бабусі дев'ятого травня було не стільки радості за тих, хто лишився живими, як болю за тих, хто не дожив до Дня Перемоги. На щастя, майже всі члени сім'ї прабабусі залишились живими, але загинув наречений прабабусиної сестри – за півроку до закінчення війни його літак збили.

Бабуся до цього часу зберігає його щоденник, який він вів до дня своєї смерті. Хлопець його носив біля серця, тому, коли знайшли тіло загиблого, побачили, що щоденник був наполовину залитий кров'ю. Вона на завжди залишилась на його сторінках.

Із прадідом прабабуся познайомилась уже після війни. Він був пілотом літака-винищувача. У бабусі зберігається велика кількість медалей і орденів, які він отримав за досягнення перед Батьківщиною.

Від того часу моя сім'я живе у Харкові. Ми дуже любимо наше рідне місто та пам'ятаємо про ті події, які нерозривно пов'язали наші долі.

Кудим Марія

Ордени та медалі моєї родини

Ордени та медалі... Для одних – нагадування про минуле, для інших – підтвердження їхніх досягнень, перемог.

Як на мене, ордени та медалі – це маленька частина радості, щастя, які даються людям, щоб засвідчити їхні досягнення, їхні перемоги, успіхи, роки наполегливої праці. Їх дають тим, хто справді гідний бути нагородженим, хто отримав їх, віддавши усього себе.

Ось і для мого прадідуся Безсонова Кузьми Федоровича, учасника Великої Вітчизняної війни, за спогадами його доньки Голянцішевої Валентини Кузьмівни, ордени та медалі, здобуті на війні, яка принесла йому багато страждань, болю – для нього є спогадом про минуле. Він воював, бачив, як його товариші помирають, але він вижив, отримав багато медалей і орденів, які залишилися пам'яттю, згадкою про його минуле.

Мого прадідуся забрали на фронт у вересні 1941 року. Війна – це справжнє пекло, але він захищав свою Батьківщину, вірив у перемогу. Спочатку прадідусь був водієм, возив боєприпаси та військових. Але згодом йому дали звання старшого сержанта та нагородили медаллю «За боевые заслуги». Кузьма Федорович брав участь у визволенні міст Валуйки, Уразов, Рівно, Малацки, Брук.

Мабуть, роки, коли він воював, були найжахливішими роками у його житті. Було багато ситуацій, у яких він відчував, що його життя тримається на волоссині. Але попри те, що йому було дуже страшно, холодно, боляче, він вижив.

Коли закінчилася війна, мій прадідусь повернувся додому. Усі були дуже раді його бачити; він вижив, він повернувся до дому. Після повернення прадідусь часто хворів, скаржився на втрату пам'яті – це наслідки контузії під час війни. Війна скалічила його не тільки морально, але й зробила інвалідом.

Моя бабуся згадувала, що прадідусь хворів морально, а не фізично, бо за всі роки, аж до його смерті, від нього не можна було почути і слова про війну. Ми могли лише здогадуватись, що з ним відбувалося під час військових дій. Про це нам говорили його службова характеристика, нагороди.

Ось вони:

- 1) Дві медалі – «За боевые заслуги»;
- 2) «За победу над Германией» в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.;
- 3) «Ветеран труда» (за долголетний добросовестный труд);
- 4) «За доблестный труд» в ознаменовании 100–летия со дня рождения В.И.Ленина;
- 5) «Георгий Жуков» 1896 - 1996гг.;
- 6) «20 лет победы в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.»;
- 7) «25 лет победы в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.»;
- 8) «30 лет победы в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.»;
- 9) «40 лет победы в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.»;
- 10) «50 лет победы в Великой Отечественной войне 1941 – 1945 гг.»;
- 11) «50 лет Вооруженных сил СССР»;
- 12) «60 лет Вооруженных сил СССР»;
- 13) «70 лет Вооруженных сил СССР»;
- 14) «Орден Отечественной войны».

Ось таким був мій прадід, якого я не знала. Багато рокі пройшло з того часу, але пам'ять про ті часи живе у пам'яті людей і до нині.

Ордени та медалі у моїй сім'ї цінуються: це єдина пам'ять про минулі
часи. Це маленька путівка у минуле, яка допомагає людям переноситися у
світ згадок.

Голянiщева Вікторія